

2 Kangra Valley Carnival-
झमाकड़ानृत्यद्वारा २५०० महिलाभिः
चिट्टाविरोधी सशक्तः सन्देशः प्रदत्तः

3 Republic Day 2026- कर्तव्यपथि
प्रदर्शिता भविष्यति हिमाचलस्य
वीरगाथा, छायाचित्रैः साकं
हिमाच्छादितपर्वतानां भव्यं दृश्यं च दृश्यते

4 नेहरू- राजकीय- संस्कृत-
महाविद्यालये, फागली, शिमलायां
राष्ट्रीयसेवायोजना

भारतसर्वकारस्य आगामि-वर्षस्य
भारत @2026 इति पञ्चाङ्गस्य
प्रकाशनं कृतवान् डा. एल्. मुरुगन

हिमसंस्कृतवार्ता: - सूचना-प्रसारण-राज्यमन्त्री डा. एल्. मुरुगन अवदत् यत् अस्मिन् वर्षे सर्वकारः ऐतिहासिक-अभिनवपरिष्काराणां श्रृङ्खलां समारभत्, या हि विकसितभारत-विंशतिसप्तचत्वारिंशत् इत्यस्यस्य राष्ट्रिययात्रायां महत्त्वपूर्णः अध्यायः अस्तीति मन्त्री असूचयत्। नवदेहल्यां भारतसर्वकारस्य आगामि-वर्षस्य भारत @2026 इति पञ्चाङ्गस्य प्रकाशनं कुर्वन्, सः अधोरेखितवान् यत् एतेषां परिष्काराणां स्पष्टोद्देश्यं समावेशिन्याः प्रगतेः सुनिश्चयनेन सह आर्थिक दृष्ट्या देशस्य दीर्घकालीनविकासस्य सुस्थिरः आधारः स्थापनमस्ति। अस्मिन् अवसरे, सूचना-प्रसारण-सचिवः सञ्जय जाजुः अवदत् यत्, पञ्चाङ्गस्य विन्यासः अतीव सावधानतया परिकल्पितः अस्ति।

कुहूच्छादित-वायुगुणवत्तया, न्यून-दृश्यतायाः च कारणेन सार्धैकशतप्रायः विमानयानानि निरस्तानि हिमसंस्कृतवार्ता: - देशस्य उत्तरभागेषु कुहूच्छादनकारणात् रेलविमानसेवयोः सञ्चालनं प्रभावितम् अस्ति। रेल-विभागस्य दिल्ली-विभागानुसारं दिल्ली-नगरं प्रति गच्छन्तः पञ्चाशत्कोट्यधिकानि रेल-यानानि विलम्बेन प्रचलन्ति। तथैव, प्रतिकूल वायुगुणवत्तायाः कारणेन विमानयात्रा अपि प्रभाविता अस्ति। सार्धैकशतप्रायः विमानयानानि निरस्तानि कृतानि।

केन्द्रीय-माध्यमिक शिक्षा-बोर्ड इति संस्थया दशम-द्वादशकक्षयोः बोर्ड परीक्षयोः संशोधित-दिनाङ्कानां घोषणा कृता

हिमसंस्कृतवार्ता: - केन्द्रीय-माध्यमिक शिक्षा-बोर्ड इति संस्थया दशम-द्वादशकक्षयोः बोर्ड परीक्षयोः संशोधित-दिनाङ्कानां घोषणा कृता अस्ति। सी. बी. एस्. ई. इत्यनुसारं, दशमवर्गस्य परीक्षा, या पूर्वं अग्रिमखिष्टाब्दे मार्च-मासस्य तृतीय-दिनाङ्कतः निर्धारिता आसीत्, सा अधुना अग्रिमे वर्षे मार्च-मासस्य एकादशदिनाङ्कतः भविष्यति।

परीक्षा पे चर्चा इत्येषः कार्यक्रमः इतिहासं रचयति, आगामि-संस्करणाय त्रि-कोट्यधिकानि पञ्जीकरणानि सञ्जातानि

हिमसंस्कृतवार्ता: - प्रधानमन्त्री नरेन्द्र-मोदी-वर्यस्य प्रमुखः कार्यक्रमः परीक्षा पे चर्चा इति कार्यक्रमः ऐतिहासिकं सोपानं पारयत्, यत्र अद्यपर्यन्तं त्रिकोट्यधिकानि पञ्जीकरणानि अभिलेखितानि सन्ति। शिक्षा-मन्त्रालयः अवदत् यत्, सहभागितायाः परिमाणं परीक्षा पे चर्चा इत्यमुं यथार्थजन-आन्दोलनम् इति प्रकाशयति। कार्यक्रमस्य वर्धमान-लोकप्रियतां प्रतिबिम्बयन्, देशविदेशात् छात्राः, अभिभावकाः, शिक्षकाः च अत्यधिकं सहभागित्वं दर्शयन्तः सन्ति।

रक्षामंत्री राजनाथसिंहः राममन्दिरसङ्कुलस्य अन्नपूर्णा-मन्दिरे प्राणप्रतिष्ठायाः अवसरे पूजायाम् सम्मिलितः अभवत्

हिमसंस्कृतवार्ता: - रक्षामंत्री राजनाथसिंहः राममन्दिरसङ्कुलस्य अन्नपूर्णा-मन्दिरे ध्वजारोहणं कृत्वा प्राणप्रतिष्ठायाः द्वितीयवार्षिक्याः अवसरे पूजायाम् सम्मिलितः अभवत्। अत्रावसरे श्रीसिंहेन सह उत्तरप्रदेशस्य मुख्यमन्त्री योगी आदित्यनाथोऽपि आसीत्। राममन्दिर-परिसरस्य सप्तमन्दिरेषु अन्नपूर्णा-मन्दिरम् अन्यतममस्ति। गतमासस्य पञ्चविंशे दिनाङ्के, प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना राममन्दिरस्य उपरि काषायध्वजारोहणं कृतमासीत्।

रक्षा-अनुसन्धान-विकास-सङ्घटनम् इत्यनेन एकेनैव प्रक्षेपकेण द्रुतगत्या द्वयोः प्रलय-प्रक्षेपास्त्रयोः सातत्य-प्रक्षेपणम् सफलतया कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - रक्षा-अनुसन्धान-विकास-सङ्घटनम् इत्यनेन ओडिशा-तटस्य समीपे एकेनैव प्रक्षेपकेण द्रुतगत्या द्वयोः प्रलय-प्रक्षेपास्त्रयोः सातत्य-प्रक्षेपणम् सफलतया कृतम्। उपयोक्तृ-मूल्यांकन-परीक्षणस्य भागरूपेण उड्डयन-परीक्षणं कृतमासीत्। रक्षामन्त्रालयेन उक्तं यत् उभेऽपि प्रक्षेपास्त्रे सर्वाण्यपि उड्डयनलक्ष्यानि साधयितुं अपेक्षितं पथम् अनुसरति, चण्डीपुरस्य एकीकृतपरीक्षाक्षेत्रे सफलताम् अभजताम्।

सुभाषितम्

दोषानपि गुणीकर्तुं,
दोषीकर्तुं गुणानपि।
शक्तो वादी न तत्तथ्यं,
दोषा दोषा गुणा गुणाः।
(वल्लभदेवः- २१५)

अर्थात्- अर्थात्- वाद-विवाद
में कुशल व्यक्ति दोषों को भी
गुण और गुणों को भी दोष
सिद्ध करने में समर्थ हो सकता
है, किन्तु वह कभी भी सत्य
नहीं हो सकता। दोष, दोष ही
हैं और गुण, गुण ही हैं।

हिमसंस्कृतवार्ता:

हिमसंस्कृतवार्तापत्रस्य
एकवर्षस्य सदस्यता

१०० ₹

One year subscription to the daily
Sanskrit newspaper is Only 100 Rupees
To subscribe, text us a message
saying hello on the number below.

7876636263

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ता: दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धीनां कृते,
राजनैतिक-सांस्कृतिकविचारणाञ्च
कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम्, प्रकाशनम्

जसवंत कोटला तहसीलपरिसरस्य समुखे

कस्बा कोटला जिला कांगड़ा हि.प्र.

पत्रव्यवाहारसङ्केतः-१७७१११

सङ्केतः- प्रबन्धनिदेशिका- शिवानी शर्मा हिमसंस्कृतम्

सर्वकारेण शत-मिलीग्राम
इत्यतः अधिकानां
निमेसुलाइड-युक्तानां सर्वेषां
मुखग्राह्यौषधीनां निर्माण-
विक्रयण वितरणञ्च निषिद्धम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - सर्वकारेण
शत-मिलीग्राम इत्यतः अधिकानां
निमेसुलाइड-युक्तानां सर्वेषां
मुखग्राह्यौषधीनां तत्क्षणप्रभावेन
निर्माण-विक्रयण वितरणञ्च
निषिद्धम्। स्वास्थ्य-परिवार-
मन्त्रालयेन राजपत्र-अधिसूचनायां
उक्तं यत् औषध-तान्त्रिक-परामर्श-
मण्डलस्य परामर्शेण एतत् कार्यम्
विहितमस्ति।

Kangra Valley Carnival- झमाकड़ानृत्यद्वारा २५०० महिलाभिः चिट्ठाविरोधी सशक्तः सन्देशः प्रदत्तः

हिमसंस्कृतवार्ता: - धर्मशाला।
काङ्गड़ा-
उपत्यकायाः कार्निवालसमारोहे
मादकद्रव्यस्य दुरुपयोगस्य विरुद्धं
जनजागरूकतायाः ऐतिहासिकं
प्रेरणादायकं च प्रदर्शनम् अभवत्।
काङ्गड़ामण्डलस्य २५०० तः
अधिकाः महिलाः मण्डलस्य
पारम्परिक- सांस्कृतिक-
परिचयस्य झमाकड़ानृत्यस्य
माध्यमेन "चिट्ठाविरोधी सन्देशः
प्रदत्तः" (से नो टू चिट्ठा) इति सशक्तं
चिट्ठाविरोधी सन्देशं प्रदत्तवत्यः
आयोजनं मेगा
सामुदायिकनृत्यरूपेण कृतम्, यत्र
मण्डलस्य विभिन्नक्षेत्रेभ्यः १८
आत्मसहायतासमूहानां महिलाः
भागं गृहीतवत्यः। प्रत्येकं खण्डात्
१० समूहेभ्यः प्रायः १०० महिलाः
आमन्त्रिताः आसन्।
उपायुक्तः हेमराज बैरवा इत्यनेन
उक्तं यत् काङ्गड़ाकार्निवालः केवलं
मनोरञ्जने वा सांस्कृतिककार्यक्रमे
वा सीमितः नास्ति, अपितु
सामाजिकपरिष्कारस्य
जनजागरणस्य च प्रभावी माध्यमं
कृतम् अस्ति। सः मादकद्रव्यस्य
दुरुपयोगः समाजाय गम्भीरं
आह्वानं जनयति इति बोधयति स्म,
तस्य निवारणाय प्रशासनस्य अपि
च समाजस्य सर्वेषां वर्गाणां

विशेषतः महिलाणां
सक्रियभागित्वस्य आवश्यकता
वर्तते इति विगतषड्दिनेषु
आयोजितानां कार्यक्रमणाम्
उद्देश्यं महिलाणां सशक्तिकरणं,
तेषां प्रतिभायाः मञ्चं प्रदातुं,
मादकद्रव्यस्य दुरुपयोगस्य विरुद्धं
जागरूकतां जनयितुं च आसीत्।
**हमीरपुरतः महिलाणां
पूर्वाभ्यासार्थं
नृत्यनिर्देशकाः
आगताः-**

धर्मशालानगरस्य पुलिसभूमौ
आयोजितस्य झमाकड़ा- नृत्य-
प्रदर्शनस्य महिलाणां पूर्वाभ्यासाय
हमीरपुरात् विशेषतया
नृत्यनिर्देशकाः आगताः।
चिट्ठाविरोधिनां प्रदर्शने
नृत्यनिर्देशकौ शिप्रा वालिया,
अविनाश राणा च विशेषा भूमिकां
निर्वहन्ति स्म।
धर्मशालानगरस्य पुलिस मैदाने
आयोजितेन महानाटीप्रदर्शनेन
युनां कृते मादकद्रव्याणां दूरं
स्थातुं सन्देशः प्राप्तः। एषः
सन्देशः अनेकेषां जनानां प्रभावं
करिष्यति। -तृप्ता देवी, देहरा
प्रशासनेन मादकद्रव्यस्य

दुरुपयोगस्य विरुद्धं युद्धं कर्तुं
उत्तमः उपक्रमः कृतः अस्ति।
मादकद्रव्याणां दुरुपयोगविषये
जागरूकतां जनयितुं महिलाः
स्वगृहं ग्रामं च गमिष्यन्ति। एतेन
मण्डले मादकद्रव्यस्य
दुरुपयोगस्य विरुद्धं युद्धं
सहायता भविष्यति। -अनिता
कुमारी, भवारना

अस्मिन् कार्निवाल-काले
प्रशासनेन आयोजिताः
क्रियाकलापाः अत्यन्तं
रोमाञ्चकारिणः आसन्। एतेषु
कार्येषु महिलाणां कृते अग्रे
आगत्य अनेकानि नूतनानि
वस्तूनि ज्ञातुं अवसरं प्राप्तः,
तथैव महिलासशक्तिकरणस्य
प्रचारः अपि अभवत्। -लता
सूद, लम्बाग्राम

प्रथमवारं काङ्गड़ाकार्निवालस्य
स्वसहायतासमूहानां कृते
विविधाः स्पर्धाः आयोजिताः
सन्ति। एतासु स्पर्धासु प्रत्येकं
महिला किमपि शिक्षितम्
अस्ति। अपि च,
समूहकार्यक्रमाः महिलाणां
भयान्, संकोचान् च दूरीकर्तुं
साहाय्यं कृतवन्तः। -सिम्री
रामोल्टा, लम्बागांव

मुख्यमंत्री सुक्खुः प्रदेशवासिभ्यः नववर्षस्य २०२६ इत्यस्य शुभकामनाः अयच्छत्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला।

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः राज्यस्य जनानां कृते
२०२६ तमस्य वर्षस्य नववर्षस्य अभिनन्दनानि हार्दाः
शुभकामनाश्च प्रकटितवान् यत् नूतनवर्षं भवतां सर्वेषां कृते
अपारं सुखम् आनयतु, नवीनाः आशाः, नवीनसंकल्पाः,
नवीनशक्तिः च प्रसारयतु इति। सः अवदत् यत् गतवर्षे
राज्ये अनेकाः आपदः अभवन्, राज्यस्य जनाः च अनेकानां
आह्वानानां सम्मुखीकरणं कर्तुं सर्वकारेण सह स्कन्धेन स्कन्धं
सम्मिल्य स्थितवन्तः। अयं वर्षः अस्माकं राज्यस्य कृते
विभिन्नक्षेत्रेषु विकासस्य, विलक्षणसाधनानां च वर्षः
अभवत्। वयं शिक्षा, स्वास्थ्यं, कृषिः, आधारभूतसंरचना च
इति विषयेषु नूतनान् मापदण्डान् निर्धारितवन्तः।
मादकद्रव्यरहितस्य हिमाचलस्य कृते सर्वकारस्य
अभियानस्य अपारं जनसमर्थनं प्राप्तम् अस्ति। भविष्ये अपि
सर्वकारः स्वजनस्य राज्यस्य च हिताय दृढतया
तिष्ठति। मुख्यमंत्री सुक्खुः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण
काङ्गड़ा- उपत्यकायाः कार्निवालः, शिमला-
शीतकालीनकार्निवालः, डलहौजी- शीतकालीन- उत्सवः
इत्यादीनां कार्यक्रमणाम् आयोजनम् इत्यादयः नवीन-
उपक्रमाः कृताः। नववर्षे आरब्धाः एताः उपक्रमाः राज्यस्य
इतिहासे प्रथमवारं पर्यटन- उद्योगं वर्धितवन्तः। अस्माद्
उपक्रमात् परं शिमला- चम्बा- धर्मशालानगरेषु
पर्यटनयानस्य महती वृद्धिः अभवत्, येन अस्मिन् क्षेत्रे
पर्यटनं वर्धितम्। सः हिमाचल-जनानाम् आह्वानं कृतवान्
यत् ते अस्मिन् नववर्षे स्वराज्यं स्वच्छं, स्वस्थं, आत्मनिर्भरं
च कर्तुं प्रतिज्ञां कुर्वन्तु। सः अवदत् यत् भवतः सहभागिता
अस्माकं यथार्थं बलम् अस्ति। सः इच्छति स्म यत् एतत्
नववर्षं सर्वेषां कृते सुखं, शान्तिं, अपारं समृद्धिं च आनयतु
इति।

त्रयः तहसीलदाराः एचएएस-पदे पदोन्नताः, अनिलकुमारः मुख्यमन्त्रिणः उपसचिवः नियुक्तः, अधिसूचना निर्गता

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। राज्यसर्वकारेण त्रयः तहसीलदाराः
हिमाचलप्रदेश- प्रशासनिकसेवायां पदोन्नताः। सुमेध शर्मा,
गणेशठाकुरः, अनिलकुमारः च पदोन्नतिं प्राप्तवन्तः।
राज्यप्रशासनिकसेवायां (एचएएस) रिक्तपदानि पूरयितुं
प्रमुखप्रशासनिकनिर्णये तहसीलदाराणाम् अवसरान् प्रदातुं सर्वकारेण
नियमेषु शिथिलीकरणं कृतम्। त्रयः अपि पदोन्नतिप्राप्ताः
अधिकारिणः स्तरम्- १८ (५६,१००-१,७७,५०० रुप्यकाणां)
वेतनमानस्य नियमितरूपेण एचएएस-संवर्गे नियुक्ताः सन्ति। एषा
पदोन्नतिः पदग्रहणदिनात् आरभ्य प्रभावी भविष्यति। एषा पदोन्नतिः
हिमाचल-उच्चन्यायालये लम्बितानां विविधानां याचिकानां

अन्तिमनिर्णयस्य अधीनाः भवन्ति। एतेषु २००८ तः २०२५ पर्यन्तं
प्रवेशिताः अनेकाः याचिकाः सन्ति, एतेषां याचिकानां
अन्तिमपरिणामः पदोन्नतिम् अन्तिमरूपेण निर्धारितस्य अनन्तरमेव
अन्तिमः भविष्यति। पदोन्नतिप्राप्तनानाम् अधिकारिणां आदेशस्य
निर्गमनदिनात् एकमासस्य अन्तः FR-22 इत्यस्य अन्तर्गतं
वेतननिर्धारणस्य विकल्पस्य प्रयोगः करणीयः भविष्यति। पदोन्नतिं
कृत्वा अनिलकुमारः मुख्यमन्त्रिणः उपसचिवरूपेण नियुक्तः अस्ति।
सः मुख्यमन्त्रीकार्यालये विशेषकर्तव्याधिकारी (OSD) इति अपि
कार्यं करिष्यति। सुमेध शर्मा एवं गणेश ठाकुर इत्यनयोः
पदस्थापन- सम्बन्ध्यादेशः पृथक्-पृथग्रूपेण निर्गतः भविष्यति।
कार्मिकविभागेन निर्गतायाः अधिसूचनानुसारं प्रत्यक्षनियुक्तिभागस्य
अन्तर्गतं उपलब्धपदानां विरुद्धं एताः नियुक्तयः कृताः सन्ति।
परन्तु एतत् एकवारं उपायरूपेण कार्यान्वितम् अस्ति। भविष्ये यदा
कदापि एचएएस पदं तहसीलदारवर्गस्य अन्तर्गतं भवति तदा
एतानि त्रीणि पदानि तस्मात् भागतः समायोजितं/पुनर्स्थापनं
भविष्यति।

Republic Day 2026- कर्तव्यपथि प्रदर्शिता भविष्यति हिमाचलस्य वीरगाथा, छायाचित्रैः साकं हिमाच्छादितपर्वतानां भव्यं दृश्यं च दृश्यते

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। षड्वर्षाणामनन्तरं गणतन्त्रदिवसस्य २६ जनवरी दिनाङ्के दिल्लीनगरे कर्तव्यपथि हिमाचलस्य चित्रं प्रदर्शितं भविष्यति। केन्द्रीयरक्षामन्त्रालयेन सङ्घटित-समितिना राज्यस्य वीरगाथां प्रदर्शयन्ती हिमाचलचित्रस्य अन्तिम-अनुमोदनं कृतम् अस्ति। अधुना हिमाचलं तस्य फलकस्य कार्यं आरब्धवान् अस्ति। हिमाचलं शौर्यस्य योगदानेन, देवभूमित्वेन च प्रसिद्धः अस्ति। अस्यां सारण्यां राज्यस्य वीरगाथा प्रदर्शिता भविष्यति। हिमाचलप्रदेशस्य भाषा, कला, संस्कृतिविभागेन अपि अस्य चित्रस्य निर्माणार्थं निविदाः आमन्त्रिताः सन्ति। गणतन्त्रदिने देशस्य सैन्यबलस्य, सांस्कृतिकवैविध्यस्य, वीरतायाः परम्परायाः च प्रतीकं कर्तव्यपथि पुनः हिमाचलप्रदेशस्य शौर्यस्य साक्षी भविष्यति। राज्यस्य वीरगाथायाः आरम्भः देशस्य प्रथमः सर्वोच्चसैन्यसम्मानस्य परमवीरचक्रस्य प्राप्तकर्ता मेजर सोमनाथशर्मा इत्यनेन भवति। हिमाचलस्य चत्वारः परमवीरचक्रप्राहकाः सन्ति। तस्मिन् चित्रे परमवीर- अशोक- महावीरचक्र-

प्राप्तानां छायाचित्रं, हिम- आच्छादितपर्वतानां भव्यं दृश्यं च प्रदर्शितं भविष्यति राज्यस्य वीरतायाः कथाः भारतीयसैन्य-इतिहासस्य अभिन्नः भागः अस्ति।

कदा-कदा हिमाचलस्य प्रदर्शनं प्रदर्शितम्?

- > १९९३ हिमाचले पर्यटनस्य, हिमपातस्य च आनन्दः।
  - > १९९८ तमे वर्षे कुल्लूदशहरायाः रघुनाथस्य रथयात्रा।
  - > २००७ तमे वर्षे लाहौल-स्पीतेः मठानां भिक्षुणां च चित्रणम्।
  - > २०१२ तमे वर्षे किन्नौरस्य जनजातीयसंस्कृतेः शिल्पकला
  - > २०१७ तमे वर्षे चम्बाकरवस्त्रम् यस्मिन् पारम्परिक सूचीकर्मणः कलाकृतेः च प्रदर्शनम्।
  - > २०१८ तमे वर्षे लाहौल स्पीतेः मठस्य सहस्रवर्षीयनिक्षेपस्य प्रदर्शनम्।
  - > २०२० तमे वर्षे कुल्लूदशहरामहोत्सवस्य प्रदर्शनम्।
- अस्मिन् वर्षे 'वीर नमन' इति विषयेण गणतन्त्रदिवसस्य पथप्रदर्शनस्य हिमाचलस्य वीरभूमिं चित्ररूपेण प्रदर्शयितुं अनुमोदनं प्रदत्तम् अस्ति। एतत् राज्यस्य कृते गौरवस्य विषयः अस्ति। हिमाचलस्य वीरसैनिकाः अद्यावधि १२०३ वीरपदकानि प्राप्तवन्तः, येषु चत्वारः परमवीरः, द्वौ अशोकौ, दश महावीरचक्राणि च सन्ति।

-रीमाकश्यप, निदेशिका,
भाषा, कला एवं संस्कृतिविभागः।

अश्वनीकुमारशास्त्री संस्कृतशिक्षकपरिषदः विशिष्टसेवापुरस्कारेण सम्मानितः

धर्मशाला । हिमाचलप्रदेशराज्यसंस्कृतशिक्षकपरिषदा सह बहुवर्षेभ्यः सक्रियः संस्कृतशिक्षकः अश्वनीकुमारशर्मा बुधवासरे ढगवारस्य सर्वकारीयविद्यालयात् सेवानिवृत्तः अभवत्। तस्य सेवानिवृत्तेः अवसरे संस्कृतशिक्षकपरिषद्, कांगड़ा विशिष्टसेवापुरस्कारेण सम्मानितवती । परिषदः राज्यमहासचिवः डॉ. अमनदीपशर्मा इत्यनेन स्वस्य सम्बोधने समस्तसंस्कृतशिक्षकपरिषदपक्षतः अश्वनीकुमाराय शुभकामना प्रदत्ताः। कांगड़ामण्डलस्य अध्यक्षः दीपकुमारशास्त्री उक्तवान् यत् संस्कृतशिक्षकपरिषद् सेवानिवृत्त्यनन्तरमपि सर्वदा सहयोगाय वचनवद्धतां निभालयिष्यति। अस्मिन्नावसरे संस्कृतशिक्षकपरिषदः पदाधिकारिषु शाहपुरतः शास्त्री राजकुमारशर्मा, धर्मशालातः खण्डाध्यक्षः उत्तमशास्त्री, नीरजशास्त्री, विशालशास्त्री, संजीवकुमारः, राजकुमारः, अजयशास्त्री, सेवानिवृत्तः विनोदकुमारः उपस्थिताः आसन्।

भव्याः अयोध्यानगर्याः श्रद्धायाः उत्कर्षस्य सांस्कृतिक-पुनरुत्थानस्य च द्वौ वर्षौ

स्वरूपं गृह्णाति, अपितु अयोध्यायाः अभिज्ञानम् आभां च नूतनं रूपं ददाति। उपलब्धयः परिवर्तनानि च

एतस्मिन् कालखण्डे अयोध्यायां विशिष्टं परिवर्तनं दृष्टम्:

श्रद्धायाः केन्द्रम्: राममन्दिरं सम्प्रति आध्यात्मिकपर्यटनस्य प्रमुखं केन्द्रं जातम्। भक्तानां संख्या, या पूर्वं लक्षेषु आसीत्, इदानीं कोटिपर्यन्तं प्राप्ता अस्ति।

भव्यानि आयोजनानि - वार्षिकोत्सवस्य अवसरे विशेषपूजा, वैदिकाः अनुष्ठानाः, सांस्कृतिकाः कार्यक्रमाः च आयोज्यन्ते।

नव्या भव्या च अयोध्याः मन्दिरनिर्माणेण सह अयोध्यानगर्याः अपि कायाकल्पः जातः।

आर्थिकविकासः : एतस्य आध्यात्मिककेन्द्रस्य विकासेन स्थानीय अर्थव्यवस्था पुष्टा जाता तथा च उद्योगस्य-रोजगारस्य च अनेके अकल्पनीयाः च अवसराः सृष्टाः।

निष्कर्षः प्राण-प्रतिष्ठायाः एषा द्वितीया वार्षिकोत्सवः एतत् दर्शयति यत् शताब्द्याः प्रतीक्षा समाप्ता, भगवन् रामलला च स्वकीये भव्यप्रासादे विराजमानः जातः। एतन्मन्दिरं धर्मस्य, एकतायाः, भारतस्य स्थायि-आध्यात्मिक-विरासतायाः च सन्देशं सुदृढं करोति।

डॉ.विदुषी अग्रवालः, अयोध्या

अयोध्यायां श्रीरामालालायाः प्राण-प्रतिष्ठायाः द्वितीय-वार्षिकोत्सवावसरे मया अपि तत्र श्रीरामालालायाः अभिषेकदर्शनस्य पुण्यलाभः प्राप्तः। २२ जनवरी २०२४ दिनाङ्के अयोध्यायां भगवतः श्रीराममूर्तिनूतनविग्रहस्य प्राण-प्रतिष्ठा न केवलं धार्मिकोऽनुष्ठानः आसीत्, अपितु शताब्द्याः सङ्घर्षस्य, तपस्यायाः कोटिः हिन्दूनां अटूटश्रद्धायाः च परिणतिः आसीत्। एतस्याः ऐतिहासिकघटनायाः वर्षद्वये पूर्णं अभवत्, सम्पूर्णा रामनगरी पुनः उल्लासेन, भक्त्या, दिव्यतया च निमग्ना अस्ति, यादृश्यं दृश्यं तदा दृष्टम् आसीत्। ऐतिहासिकं महत्त्वं यात्रा चरामन्दिरस्य निर्माणम् आधुनिकभारतस्य सांस्कृतिक-पुनरुत्थानस्य एकः जीवन्तः प्रतीकः। एतयोः वर्षयोः मन्दिरं न केवलं

विदेशमन्त्री डा. एस्. जयशङ्करः ढाका-नगरे बाङ्ग्लादेशस्य पूर्वप्रधानमन्त्रिणः बेगम खालिदा जिया इत्यस्याः अन्येष्टिक्रियायां भागम् अगृह्णात्

हिमसंस्कृतवार्ता:- बुधवासरे ढाका-नगरस्य माणिक-मिया-एवेन्यू इत्यत्र सहस्रशः शोकाकुलाः जनाः समागताः, यत्र पूर्वप्रधानमन्त्री अथ बाङ्ग्लादेश-नेषनलिस्ट-पार्टी इत्यस्य अध्यक्षः च वेगम्-खालिदा जिया इत्यस्याः राजकीय-अन्त्येष्टिक्रिया जाता। बाङ्ग्लादेशस्य प्रथमा महिला प्रधानमन्त्री खालिदा जिया दीर्घकालात् रोगैः ग्रस्ता आसीत् मङ्गलवासरे दिवङ्गता। तस्याः नमाज-ए-जनाजा इति कार्यक्रमः राष्ट्रिय-संसद भवनस्य दक्षिण-सभामण्डपे आयोजिताऽभवत्, यस्मिन् मुख्य-परामर्शकः प्रो. मुहम्मद् यूनुसः, अन्तरीम-सर्वकारस्य सदस्याः, अन्यराजनैतिकदलानां नेतारः, सशस्त्रसेना प्रमुखाश्च उपस्थिताः आसन्। भारतस्य विदेशमन्त्री डा. एस्. जयशङ्करेण सह नेपालस्य, श्रीलङ्कायाः, पाकिस्तानस्य, अन्यानाञ्च दक्षिण-दक्षिणपूर्व-एशियायाः देशानाम् प्रतिनिधयः अपि अन्तिमं सम्मानं दातुं तत्र उपस्थिताः आसन्।

स्वदेशीरूपेण परिकल्पितं निर्मितं च वंदेभारत-

शयनयानस्य अन्तिमं द्रुतगति-परीक्षणं सफलतया सम्पन्नम्।

हिमसंस्कृतवार्ता:- भारतीय-रेल-संस्थया स्वदेशीरूपेण परिकल्पितं निर्मितं च वंदेभारत-स्टोपर-रेल इति यानस्य अन्तिमं द्रुतगति-परीक्षणं सफलतया सम्पन्नम्। परीक्षणञ्च कोटा-नदा-खण्डे कृतम्, यस्मिन् रेलयानं प्रतिघण्टानुसारं अधिकतमं अशीत्यधिकैकशत-कि. मी. इति वेगम् अवाप्नोत्

नेहरू- राजकीय- संस्कृत- महाविद्यालये, फागली, शिमलायां राष्ट्रीयसेवायोजनायाः सप्तदिनात्मक- विशेषनिवासिशिबिरस्य समापनसमारोहः आयोजितः

हिमसंस्कृतवार्ता:- संजयशर्मा, शिमला। नेहरू- राजकीय- संस्कृत- महाविद्यालयस्य, फागली, शिमलायाः राष्ट्रीयसेवायोजनायाः (एन.एस.एस.) एककेन आयोजितस्य सप्तदिनात्मकविशेषनिवासिशिबिरस्य विधिवत् भव्यञ्च समापनसमारोहः ३१ दिसम्बर २०२५ दिनाङ्के महाविद्यालयपरिसरे संपन्नः। अस्मिन् विशेषशिबिरे युवस्वयंसेवकेषु सामाजिकचेतनां, सामुदायिकसेवाभावनां, सहयोगं नेतृत्वगुणान् च विकसितुम् उद्देश्यः आसीत्। शिबिरसमापनावसरे आयोजिते समारोहे मुख्यातिथिरूपेण अजयबन्यालवर्यः, सहायकजनसम्पर्काधिकारी, शिमला, उपस्थितः आसीत्। कार्यक्रमस्य अध्यक्षतां महाविद्यालयस्य प्राचार्यः डॉ. मुकेशशर्मा अकरोत्। अस्मिन् अवसरे विशिष्टातिथिरूपेण किशोरकुमारवर्यः, भूपेशशर्मावर्यः च उपस्थितौ आस्ताम्। महाविद्यालयस्य एन. एस. एस. कार्यक्रमाधिकारी डॉ. दिनेशशर्मा अपि विशेषरूपेण उपस्थितः आसीत्।

शिबिरस्य क्रियाकलापाः उद्देश्याः च:-

इदं सप्तदिनात्मकं निवासिशिबिरं २५ दिसम्बरदिनाङ्कतः ३१ दिसम्बर २०२५ दिनाङ्कपर्यन्तम् अचलत्। अस्य काले ७० तः अधिकाः एन. एस. एस. स्वयंसेवकाः सक्रियरूपेण भागग्रहणम् अकुर्वन्। शिबिरस्य प्रमुखेषु आयामेषु अन्तर्भूताः आसन्-

- सामुदायिकसेवा स्वच्छताभियानञ्चः स्वयंसेवकैः महाविद्यालयपरिसरे आसपासे च फागलीक्षेत्रे स्वच्छताभियानः चालितः, सार्वजनिकस्थलेषु चित्रकर्म कृतं, पर्यावरणसंरक्षणाय वृक्षारोपणम् कृतम् च।
- स्वास्थ्यजागरूकताः स्थानीयस्वास्थ्यकेन्द्रसहयोगेन स्वास्थ्यपरीक्षाशिबिरम् एड्स, मद्यपाननिवारणं, मानसिकस्वास्थ्यम् इत्यादिविषयेषु जागरूकतासत्राणि च आयोजितानि।
- शैक्षणिकसत्राः व्यक्तित्वविकासश्चः विविधविशेषज्ञैः युवकानां कृते करियरमार्गदर्शनं सम्प्रेषणकौशलं,

कालप्रबन्धनं तनावप्रबन्धनञ्च विषये व्याख्यानानि दत्तानि।

४. सांस्कृतिककार्यक्रमाः सामुदायिकसहभागिता चः स्वयंसेवकैः स्थानीयग्रामीणैः सह मिलित्वा सांस्कृतिक-सौहार्दवर्धकाः कार्यक्रमाः प्रस्तुताः। तदतिरिक्तं वृद्धाश्रमस्य भ्रमणं कृत्वा तत्रस्थनिवासिभिः सह समयः यापितः।

५. राष्ट्रीयैक्यं सामाजिकसद्भावश्चः संगोष्ठीसमूहचर्चाभिश्च संविधानं, राष्ट्रीयैक्यं, लैङ्गिकसमानता, सामाजिकन्यायः इत्यादिमहत्त्वपूर्णविषयेषु विस्तृतचर्चा अभवत्।

६. आपदाप्रबन्धनप्रशिक्षणम्:- प्राथमिकचिकित्सा आपत्काले मूलभूतरक्षोपायाश्च विषये हस्तसहितं प्रशिक्षणं दत्तम्।

समापनसमारोहस्य मुख्यविषयाः-

समापनसमारोहस्य शुभारम्भः मातुः सरस्वत्याः प्रतिमायां माल्यार्पणदीपप्रज्वलनाभ्यां सह अभवत्। एन. एस. एस. स्वयंसेवकैः सरस्वतीवन्दना स्वागतगीतञ्च प्रस्तुतम्। मुख्यातिथिः अजयबन्यालमहोदयः स्वीये सम्बोधने उक्तवान् यत् एन. एस. एस. इत्यादिकार्यक्रमाः युवकानां चरित्रनिर्माणे अत्यन्तं महत्त्वपूर्णं भूमिकां निर्वहन्ति। सः उक्तवान्, "इदं शिबिरं केवलं सप्तदिनानाम् आयोजनं न, अपि तु भवतां जीवने सामाजिकदायित्वबीजवपनस्य सशक्तं साधनम् अस्ति। अस्य डिजिटलयुगे यदा युवाः आभासीविश्वे मग्नः, एतादृशानि शिबिराणि तान् वास्तविकविश्वेन, समाजस्य चुनौतिभिः तेषां समाधानैः साक्षात् सम्बन्धन्ति।" तेन स्वयंसेवकैः कृतानां समाजसेवाकार्याणां प्रशंसां कुर्वता उक्तं यत् एते प्रयासाः एव स्वस्थस्य, शिक्षितस्य, जागरूकस्य च समाजस्य निर्माणस्य आधारं स्थापयन्ति। कार्यक्रमध्यक्षः महाविद्यालयस्य प्राचार्यः च डॉ. मुकेशशर्मा स्वीये अध्यक्षीयभाषणे उक्तवान् यत् संस्कृतमहाविद्यालयत्वेन अस्माकं दायित्वं केवलं शास्त्रज्ञानदानम् एव न, अपि तु छात्रान् संवेदनशीलान् उत्तरदायिनागरिकान् कर्तुम् अपि अस्ति। तेन उक्तम्,

"सेवा परमो धर्मः" इत्यस्य भावनायाः अस्माकेषु संस्कृतग्रन्थेषु महत्त्वं दत्तम् अस्ति। इदम् एन. एस. एस. शिबिरं तस्यैव सिद्धान्तस्य आधुनिकरूपम् अस्ति। अस्माकं गर्वः अस्ति यत् अस्माकं छात्राः न केवलं संस्कृतविद्वांसः भवन्ति, अपि तु राष्ट्रनिर्माणे अपि स्वयोगदानं ददति।" तेन शिबिरस्य सफलायोजनाय एन. एस. एस. कार्यक्रमाधिकारिणे डॉ. दिनेशशर्मा सम्पूर्णाय च दलाय शुभकामनाः प्रदत्ताः। विशिष्टातिथिः किशोरकुमारवर्यः भूपेशशर्माहोदयश्च स्वयंसेवकान् सम्बोधितवन्तौ। ताभ्यां युवकानाम् आह्वानं कृतं यत् ते शिबिरे प्राप्तान् अनुभवान् स्वदैनिकजीवने आचरन्तु समाजे परिवर्तनवाहकाः भवन्तु च। ताभ्यां शिक्षया सह सामाजेन अपि सम्बद्धं भवितुं बलं दत्तम्। एन. एस. एस. कार्यक्रमाधिकारी डॉ. दिनेशशर्मा शिबिरस्य विस्तृतवृत्तान्तं प्रस्तुत्य अवदत् यत् अस्य शिबिरस्य लक्ष्यं "योगः कर्मसु कौशलम्" इति सिद्धान्तं साकारं कर्तुम् आसीत्। तेन अवदत् यत् स्वयंसेवकैः प्रायः २०० होरा श्रमदानं कृतम्, यस्मिन् स्वच्छताकार्यम्, चित्रकल्पना, वृक्षारोपणं जागरूकताकार्यक्रमाश्च अन्तर्भूताः आसन्। तेन सर्वेषां स्वयंसेवकानाम् उत्साहं समर्पणं च प्रशंसितवान्। अस्मिन् अवसरे स्वयंसेवकैः स्वानुभवाः प्रकटिताः कृताः। स्वयंसेविका कुमारी प्रियंका अवदत्, "इदं शिबिरं अस्मान् कक्षायाः चतुर्द्वारीतः बहिः नीत्वा समाजस्य यथार्थताभिः साक्षात्कारं करोत्। वृद्धाश्रमभ्रमणं विशेषतः मार्मिकम् आसीत्, येन अस्माकं वृद्धजनेषु दायित्वस्य अनुभूतिः जाता।" अन्यः स्वयंसेवकः रोहितः अवदत्, "आपदाप्रबन्धनप्रशिक्षणम् अतीव उपयोगि आसीत्। अधुना वयम् आपत्स्थितौ स्वयम् अन्यांश्च रक्षितुं विषये श्रेष्ठतया जानीमः।"

समारोहस्य अन्ते शिबिरे उत्कृष्टं प्रदर्शनं कृतवन्तः स्वयंसेवकाः मुख्यातिथिना अन्यैः अतिथिभिश्च प्रमाणपत्रेण सम्मानिताः। सर्वेभ्यः स्वयंसेवकेभ्यः सहभागिताप्रमाणपत्राणि वितरितानि। समापनसमारोहस्य संचालनम् एन. एस. एस. स्वयंसेवकैः एव कृतम्। अन्ते महाविद्यालयस्य प्राध्यापकेन कार्यक्रमस्य संयोजकेन च डॉ. सुनीलकुमारेण सर्वेषाम् अतिथीनां, प्रतिभागिनां, सहयोगिनाञ्च प्रति कृतज्ञता व्यक्ता। राष्ट्रगानेन सह अयम् ऐतिहासिकः समापनसमारोहः संपन्नः। अनेन सप्तदिनीयेन शिबिरेण न केवलं स्वयंसेवकेभ्यः व्यावहारिकज्ञानं सेवायाश्च अनुभवः प्रदत्तः, अपि तु तेषु सामूहिकदायित्वम्, अनुशासनं, नेतृत्वगुणान् च विकसितुं महत्त्वपूर्णं भूमिका निरूढा। नेहरू- राजकीय- संस्कृत- महाविद्यालयस्य, फागली, इदं प्रयासं युवशक्तिं दिशां दातुं उत्तमतरसमाजस्य निर्माणदिशि एकः सार्थकः पदचिह्नः सिद्धः अस्ति।

हिमसंस्कृतवार्ता:

जपतु ओ३म् ओ३म् संस्कृत गीतम्

श्रेष्ठमेकं नाम हि जगति, भजतु ओ३म् ओ३म्।
इतस्ततो मा भ्रमतु बन्धो! जपतु ओ३म् ओ३म् ॥
इदं सम्पूर्णवाङ्मयमूलम्
प्रणवाक्षरम् ॐ सदा हि पूज्यम्
ब्रह्माण्डे ध्वनिरेको हि बन्धो! गुञ्जति सदा ओ३म्।
इतस्ततो मा भ्रमतु बन्धो! जपतु ओ३म् ओ३म् ॥
2.
सुजप्य आदिमन्त्र एषः
विलीयन्तेऽत्र सर्वा ऋचः
आधारो मन्त्राणां हि बन्धो! आद्यक्षरमोम् ।
इतस्ततो मा भ्रमतु बन्धो! जपतु ओ३म् ओ३म् ॥

दूरवाणीसंख्या-9991829095 इदं गीतं 'JM SHASTRI BIRLA' इति यूट्यूब चैनले उपलब्धमस्ति।

3.
पापविनाशकः पुण्यप्रदाता
सर्वेषामपि भाग्यविधाता
ऋषिमुनयो ध्यायन्ति नित्यं बन्धो! उच्चरन्ति ओम्।
इतस्ततो मा भ्रमतु बन्धो! जपतु ओ३म् ओ३म् ॥
4.
जयभगवान् कुरु नित्यं ध्यानम्
अस्मिन् चराचरस्य ज्ञानम्
आदावन्ते सत्यमिदं हि बन्धो! उद्धर्ता ओम्।
इतस्ततो मा भ्रमतु बन्धो! जपतु ओ३म् ओ३म् ॥
लेखकः:- पं० जय भगवान् शास्त्री 'कैथल' हरियाणा
संस्कृताध्यापकः राजकीयः वरिष्ठ-माध्यमिक-
विद्यालयः कठवाड़ः (कैथलनगरम्)

"लौकिकन्यायकोशः" "लोष्ठप्रस्तरन्यायः"

लोष्ठं नाम मृत्पिण्डम्। प्रस्तराः नाम शिलापिण्डम्। तयोः भारः कियान् कस्य वा अधिकः इति तदा एव ज्ञायते यदा ते हस्ते धार्येते। द्वयोः साम्ये अपि भारेण तयोः वैषम्यं ज्ञायते। एवं समानयोः अपि गुणधर्माः भिन्नाः भवितुम् अर्हन्ति इति बोधयितुम् अस्य प्रयोगः क्रियते।

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर पुणे / महाराष्ट्रम्